

ZİYA SELÇUK EHVEN-İ ŞER Mİ?

Ünal Özmen

ozmenu@gmail.com

Elisekizinci sayının yayına hazırlandığı Haziran'dan bu yana, tekrara düşmeden ele alabileceğimiz tek olay, Talim ve Terbiye Kurulu eski başkanı Ziya Selçuk'un eğitim bakanlığına atanmış olması oldu. Türkiye, her zaman olduğu gibi yine eğitim ayları diyebileceğimiz hazirandan eylül sonuna kadar sınavları ve öğrencilerin okullara yerleştirilmesiyle uğraştı.

Ortaöğretim okullarının yüzde 10'u sınavla öğrenci alacakken 2018 yılı Ortaöğretime Geçiş Sınavı'na, ortaokul çıkışlı öğrencilerin yüzde 90'ına karşılık gelen bir milyon öğrenci katıldı. Açıkta kalan öğrenci ve ailelerini mutsuz edecek sonuç baştan belliydi. Sınava katılmayan, katılıp da istediği okul/okul türüne giremeyen öğrencilerin "Çember Sistemi" denen daraltılmış bölgedeki İHL'lere yönlendirileceği de beklenmedik sonuç değildi.

2018 Yükseköğretim Kurumları Sınavında (YKS), 1 milyon 206 bin 811 aday bir yüksek öğretim kurumuna kayıt yapabilme hakkı kazandı. Fakat ön lisans ve lisans programlarına yerleşen aday 710 bin 982'de kaldı. Üniversitelerin örgün ön lisans ve lisans programlarında 128 bin 508 kontenjan boş kaldı. MEB ve YÖK, iki okul türünde ortaya çıkan yerleştirme problemini ek kayıt, nakil, kontenjan artırma, okul içinde okul açma gibi yatıştırıcı fakat sorun çözücü olmayan yöntemlerle aşmaya çalıştı.

Ortaöğretimde öğrenciler kayıt olacak okul bulamazken yükseköğretimde bölümler kayıt edebileceği öğrenci bulamıyor! Bu bize sorunun sadece sınavdan kaynaklanmadığını, sorunun asıl kaynak noktasının yönlendirme/yerleştirme olduğunu göstermektedir.

4+4+4 sistemine geçildiği 2012'den beri okul seçimini öğrenciler adına islamcı iktidar yapıyor. Sınava katılsa dahi tüm öğrencilerin hangi okul ve okul türüne devam edeceğinin siyasi

iktidar tarafından belirleniyor olması ebeveynleri ve öğrencileri rahatsız ediyor. İktidarın öğrenci ve ebeveynlere ait tercih hakkını kendi politik bakışına uygun olarak kullanmaktaki ısrarı, ebeveynlerin eğitime politik bir sorun olarak bakmalarına yol açtı. Veli örgütlenmeleri, okulların imam hatiplere dönüştürülmesine velilerin verdiği tepki, öğrencilerin okul yönetimine sırtını dönme cesaretini göstermeye başlamaları, 24 Haziran genel ve başkanlık seçiminde öğretmen aday Muharrem İnce'nin öncelikli sorun alanı olarak meydanlarda eğitimi tartışmaya açması ve ilgi görmesi eğitimin halk tarafından politik sorun olarak ele alınmasının işaretleriydi.

24 Haziran seçimlerinde iktidarını elinde tutmayı başaran Erdoğan, yerinde(!) bir hamleyle Ziya Selçuk'u eğitim bakanlığına atadı. Kamuoyunda eğitimi piyasa ve pedagoji kavramlarıyla ele alan bir eğitim bilimleri profesörü olarak anılan Ziya Selçuk'un teknokrat bakan olarak görevlendirilmesi, Erdoğan'ın eğitim sorununa politik değil, teknik açıdan yaklaşacağı izlenimini verme ihtiyacından hasil olmuştur. Böylece Erdoğan, Türkiye'de ilk kez halk nezdinde politik bir meseleye dönüşen ve kendi taraftarlarını da içine çekme ihtimali yüksek eğitimdeki başarısızlığına "orta yol" çözüm bulma çabasında olduğunu göstermek istedi.

Ziya Selçuk, Erdoğan'ın beklentisini boşa çıkarmadı; önce, üç ay içinde makro plan hazırlayacağını duyurdu ve ardından ulusal bayramların okullarda kutlanacağını, müfredatta Atatürk'e yer verileceğini açıkladı. Çoğu iş insanı popüler 93 kişiyi davet ettiği "Eğitim 2023 Bulma Konferansı" adıyla bir günlük çalıştay düzenledi. İlgi odağı oldukça beklentileri kıskırtacak, geleceğe dair umut dolu açıklamalar yapmayı sürdürürken aynı okulu tercih

eden iki öğrenciden düşük puanlı olanın kayıt hakkı kazanırken yüksek puan alan adayın açıkta kalması, öğrencilerin yerleşim biriminde kaydolabileceği okul bulamaması, ders kitaplarında bilim ve Atatürk karşıtı ifadelerin ortaya çıkması, Okul Açma ve Kapama Yönetmeliğinden “karma eğitim” ifadesinin çıkartılarak karma eğitim uygulamasına yasal zemin hazırlanması, öğretmenlerinin Alevileri hedef alması gibi klasik AKP politikalarının yarattığı tartışmadan uzak durdu. Teknokrat olmasına rağmen Selçuk, politik davranmaya yatkınlığı sayesinde Eylül ayının sakin geçmesini sağlamayı başardı.

Liberal virüs taşıyıcısı solcu dahil AKP ile pedagojiye dayalı eğitimi birlikte düşünmeyen epey bir muhalifin, bakanlığının dördüncü ayında hala somut bir icraatını görmediği Ziya Selçuk’la nefes alacağı umudunu koruduğu görülüyordu. O da bunun bilincinde olmalı ki Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinin düzenlediği Eğitim 2018 Konferansı’nın açılış konuşmasında sol muhalefetin iki hassasiyetine hitap etti: “Marx’ın teori ve pratiğin buluşturulması hususunda özellikle vurguladığı ‘praksis’ kavramı belki bizim için bir yön verici olabilir.”, “Eğitim denildiğinde sadece endüstrinin ihtiyaçları anlaşılıyor ve eğitimin içeriğinin endüstrinin gereksinim duyduğu beceri setleri üzerinden yorumlandığı bir eğitim varsa, sermayenin bu kadar eğitimi yönlendirdiği, yönettiği, iteklediği bir eğitim sistemi varsa bizim bunun üzerinde tekrar düşünmemiz lazım.”¹

Eğitim 2023 Bulma Konferansında ise “Bu tür büyük projelerin yürüebilmesi büyük liderlikler gerektiriyor. Hangi ülkeler eğitim reformunda başarılı olmuş diye incelediğimizde gördüğümüz şey, büyük liderlikler yapılmışsa eğitim projeleri gerçekten başarılı oluyor. Benim bu görevi kabul etmemin nedeninin bir tanesi de sayın cumhurbaşkanımızın liderliğidir. Eğer böyle bir lider olmazsa bir bakanın bu kadar sorunun altından kalkması çok zor!”² diyerek arkasındaki siyasal gücün islamcı Erdoğan olduğunu

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=zILOS-dzimQ> (27.09.2018)

² https://www.youtube.com/watch?v=zc_z3qJkgQM (09.09.2018)

söylemişti. İki farklı mekanda biri diğerinin tezadı konuşma, Selçuk’un çelişkisi değil kuşkusuz. O, Marx’ı anarak, piyasa eleştirisi yaparak başedemeyeceği muhaliflerini yatıştırmaya çalışıyordu.

Ziya Selçuk, sağ, daha açık ifadeyle “yerli ve milli” liberallerden biri... Onun, liberalleri modern toplumun unsurlarından biriymiş gibi düşünen kimi çevrede yarattığı heyecan, islamcı iktidarın oldukça mesafe aldığı geleneksel islami eğitimde sınırı zorlamayaacağı algısının oluşmasına vesile olmasından kaynaklanıyor. Bu yazının öznesi olması, onun eğitimi modern kavramlarla içeriden konuşan biri olmasından kaynaklanıyor. Bu nedenle Ziya Selçuk adının neoliberalizm olarak okunması bu yazıda anlam bozulmasına yol açmaz.

Talim Terbiye Kurulu eski başkanı Ziya Selçuk, bugün yaşadığımız eğitim krizinin temelinde harç döken aktörlerden biridir. 2003’te, bilimi bilgi kaynağı olmaktan çıkaran, eğitimi piyasaya sunan neoliberal eğitimin temellerini attı. Aradan 12 yıl geçtikten sonra inşası tamamlanan yapıyı yönetmekle görevlendirildi. 2003’te öğretim programları ile başlayıp okulun, öğretmenin, öğrencinin tanımı ve rolünü tartışmaya açık eğitimin din ve piyasa ile birlikte düşünülmesine yol açan paradigma değişiminin tanıklarının onu umut olarak görmesi “tercih çarpıtması”dır. Timur Kuran’ın kullandığı anlamda (Yalanla Yaşamak, 2001) tercih çarpıtması, stratejik davranmadır. Stratejik davranan, pratikte kime hizmet ettiğini bildiği bir konuda egemen anlayışı onaylar, içgörüsü değişmediği halde davranışı ile ona hizmet eder.

Yerel seçimler hızla yaklaşırken iktidarını zor yoluyla korumuş olan islamcıların eğitimi siyaset gündeminin dışında tutmaya ihtiyacı var. Bu sürede, herkesi aynı şekilde düşünmeye sevk edemeyeceğini bilen iktidarların muhaliflerinden beklediği ise tercihini çarpıtıp onun arzusuna uygun davranmasıdır. Ehven-i şer sayıp ‘bir şans verelim’ anlayışı, muhalefetin eğitim konusundaki itiraz ve iddialarından vazgeçmesi demek olur. Ki bu, eğitimde gündem belirleme noktasına gelmiş muhalefetin, yeniden iktidar gündeminin arkasında sürüklenmesine yol açar.